

א/שס"ו
פ' שלח

ב"ה

"ועניתם את נפשתיכם בתשעה"

כ: וידבר יהוה אל-משה לאמר. כז אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא, מקרא-קדש יהיה לכם, ועניתם את-נפשתיכם; והקרבתם אשה, ליהוה. כח וכל-מלאכה לא תעשו, בעצם היום הזה: כי יום כפרים, הוא, לכפר עליכם, לפני יהוה אלהיכם. כט כי כל-הנפש אשר לא-תענה, בעצם היום הזה--ונקרתה, מעמיה. ל וכל-הנפש, אשר תעשה כל-מלאכה, בעצם היום הזה--והאבדתי את-הנפש ההוא, מקרב עמה. לא כל-מלאכה, לא תעשו: חקת עולם לדורתיכם, בכל משבתיכם. לב שבת שבתון הוא לכם, ועניתם את-נפשתיכם; בתשעה לחדש, בערב--מערב עד-ערב, תשבתו שבתכם. {פ} ויקרא פרק כג

דתני חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשתיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך דכל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי:

יומא פא ע"ב

כל האוכל ושותה וכו' - והכי משמע קרא ועניתם בתשעה כלומר התקן עצמך בתשעה שתוכל להתענות בעשרה ומדאפקיה קרא בלשון עינוי לומר לך הרי הוא כאלו מתענה בתשעה:

רש"י שם

סוד האכילה בערב יום כפור

ג זה לשון האלהי מהרמ"ק בספר עבודת יום כפורים, דרך כל ישראל לשמוח בערב יום הכפורים ולתקן סעודה יפה, וכן הדין, וכן פ' בגמרא (ר"ה ט, א). ואמנם טעם לזה יתבאר במה שהקשו בזה כי התשובה היא אחת ממצות עשה, ובכל מצות עשה צריך השמחה, ואם כן השב בתשובה עיקרו ההכנעה והדאגה, וא"כ שמחה בתשובה היאך. ותרצו שם. ועתה לענינינו נאמר, כי יום כפור אין בו שמחה מחמת דאגות העונות, ועני כל ישראל הם תלויים לאביהם שבשמים לראות שיוציא לאור משפטם ואין שמחה, לכן הקדימו השמחה אל המצוה. לכן ראוי לתקן הבית במצע ושלחן מלא ברכת ה' בערב יום זה, לשמוח בו שמחת מצוה. וכנגד זה אמרו בגמרא (שם), כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו כאלו התענה תשיעי ועשירי. מפני שעינולי העשירי אינו נרצה לפניו מפני שהוא בדאגה, אלא אם שמח בתשיעי אז מקבל תענית העשירי, א"כ נמצא שמחת התשיעי מעין צום ושתובת העשירי, ולכן מעלה עליו כאלו התענה תשיעי ועשירי:

ד והנה יום הכפורים עצמו אין בו אכילה מפני שצריך לענות הגוף ולהחזיק הרוחני שהוא הנפש והרוח והנשמה, ומזון יום הכפורים הוא מזון העולם הבא, לכך צריך לענות הנפש הבהמית הזאת ולהגביר הנפש הרוחני משפע עולם הבא. ומטעם זה מזון י"ה"כ הוא להיות נהנין מזיו השכינה.

שני לוחות הברית מסכת יומא

(ברכות ב ב): "ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש בערב, וכי בתשיעי מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי."

תוכן התשובה הוא בשני ענינים: להשיב את אבידת רגשותיו הטובות שנפרצו גדריהם, ולזאת תועיל הפרישות מההנאות החומריות ודרכי העולם, שיתבונן בדרכי המוסר והעבודה לייסר נפשו באהבת השם ית' ויראתו.

והשני הוא ההרגל, להתרגל בפועל וללכת בדרך טובים, שלא להמשך אחר תאוותיו שלא כדרך ד'. וזאת התשובה נשלמת ביחוד דוקא בהיותו עסוק בענייני העולם ותאוותיו החומריות לפי המדה הנאותה. ובהיותו מתרחק מדרכי העיון וחי' ההתבודדות ובכל זאת לא תסור ממנו תומתו לפרוש מכל דבר שלא כתורה, זאת היא השלמת התשובה, שתוסיף תת כח אל התשובה העיונית לרומם מעלתה.

ע"כ עיוה"כ ג"כ מעותד ומוכן הוא לתשובה, אבל תשובתו היא התשובה המעשית ההרגלית, דומה לדברי חז"ל באותו פרק באותו מקום כו'.

ע"כ תגמר תשובתו דוקא ע"י אכילה ושתיה והשתתפות בעסקי חומריות, ועם כל זה תהיה הכל כתורה וכמצוה על כן כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, שבזה הוא מרומם ג"כ את תשובתו שבעשירי. כי בהשארה רק עיונית, לא תגיע לתכליתה, כי אם בהצרפה למעשה.

גמר חתימה טובה לחיים טובים ולשלום

